

SAMOBORSKI LIST

Ljetovališni vjesnik

„Samoborski list“ izlazi 1. i 15. u mjesecu.
PRETPLATA na cijelu godinu stoji K 4.—, na po godinu K 2.—, a na četvrt godine K 1.—. S poštom stoji 48 filira na godinu više, a u Americi K 1.40 na godinu više.
Pojedini broj stoji 20 filira.

Odgovorni urednik: Dr. Mijo Juratović.

Uprava se nalazi u Šmidhenovoj ulici broj 22, a otpravništvo u „Samoborskoj tiskari“ S Šeka, trg Leopolda Salvatora.

OGLASE prima uprava, a plaća se za petlini redak u redakcijskom dijelu po 20 fil. u oglasnom 10 fil. Za oglase, koji se više puta uvrćuju, daje se znatan popust.
Novci se šalju upravi, a rukopisi uredništvu „Samob. lista“. Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

GODINA I.

U Samoboru, 15. siječnja 1906.

BROJ 2.

Poziv na pretplatu.

Prvi broj „Samoborskoga lista“ otisnuo u tisuć primjeraka, te ih raspućamo na sve strane. Tko nam do sada još nije vratio 1. broja, smatramo ga svojim pretplatnikom, te će mu se list i dalje dostavljati. No da ipak mogemo što prije odrediti stalni broj naklade, ujedno molimo naše cijenjene čitače, da izvole što prije priposlati pretplatu. Domaći mogu pretplatu uplatiti kod otpravništva lista, koje se nalazi u „Samoborskoj tiskari“ na trgu Leopolda Salvatora, a vanjski doznaičnikom. Pretplata iznosi

na cijelu godinu K 4.—
na po godinu K 2.—
na četvrt godinu K 1.—

Komu se list šalje spoštom, plaća na godinu K 4.48, a za Americu K 5.40.

Da je ovo naše poduzeće spojeno sa znatnim materijalnim i moralnim žrtvama, držimo, da o tome ne sumnja nitko. A budući da je naše nastojanje skroz rodoljubno, te ne ide ni za čim drugim, već jedino za procvatom i napretkom dragoga nam zavičaja, zato se pouzdano nadamo, da će nas svojom pretplatom poduprijeti svaki Samoborac, ma gdje on bio.

Naš društveni život.*)

I.

Ne ću, da ovdje iznosim najljepše rane našega bolesnoga društva t. j. slabi moralni život, što se od nedavna poput epidemije počeo širiti i u zdrave naše građanske obitelji i još dalje, koji siromaštvo naše, taštinom doduše prikrivano, postostručuje, jer niti je ovdje za to mjesto, niti se takova bolest samo preko noći liječi. Hoću radije, da podsjetim braću sugrađane na neke pogriješke, kojima smo više manje svi mi krivi, da ih upoznamo i upoznavši da ih uklonimo.

*) Dva dana ovaj članak vjerojatno mislila Samoborac, (ne izostavljajući se u ovom slučaju), jer držimo, da se ova naša društva ipak razvijaju javno razgovorom. Ur.

LISTAK

Ivan Perkovac.

Prvi put je golemo srpsko junaštvo našim sugrađanima bilo bliže, kako bi se moralo nastojati, da nam najljepši spomenik i vrsni našega domaćeg groblja ostane bio bolje sačuvan. Taj je spomenik na grobu velikog rodoljuba Ivana Perkovca, a istovremeno ga vjerna ruka hrvatskog junaka Ivana Rendića. Kao spomenik vrsni, ovo je jedna od najljepših i najvrednijih naših rodoljuba.

Nedavno pak obilježeno je „Matice Hrvatske“ u svojoj izdanju knjiga o Perkovcu. U toj je knjizi dr. Ivan Zakar velikom pomnošom sastavio životopis ovoga junaka Perkovca. Ima u njoj i više pripovijesti iz njegovih pomirljivih priča „Iz bojnog odjela“.

Prvi put je Ivan Perkovac bio i naš rodoljub i naš znanstvenik, odličan političar, vrsni novinar i književnik.

O njegovim hrvatskim radnja pomijemo ove pripovijesti: „Iz naše ljubave iskreno“, „Katica“, „Zupnikova ljubav“, „Stankovića učiteljica“, koje su bile oko godine 1870. objavljene u „Vijencu“.

Kao novinar i političar istakao je najviše radnja i primanja uređujući „Pozor“ i kao narodni zastupnik, nastupajući kod sv. Ivana Zelina. U „Pozoru“ napisao je više listova i važnih članaka, a u to je je pisao i u drugim novinama, naročito u „Pozoru“, što izlazi u

Slabi, mrtvi i nenapredujući život naših društava, kao i često uzaludno opetovane pritužbe sa strane energičnijih ljudi u „S. L.“ pokazuje i suviše, da je materijal, iz kojega su naša društva sastavljena, slabo spremjen za pravi društveni život. Nema u članova naših društava one žive svijesti i osvjedočenja, kako je važan, koristan, da i nuždan osobito danas i to u Samoboru sveži društveni život; nema u članova velika i široka srca, koja bi ljubaviju obuhvatala ne samo interese pojedinaca i njegove obitelji, već dobro blišnjega, staleža i cijeloga mjesta. Manjak te udružive svijesti i društvene solidarnosti pokazuje ne samo pospanost u našim društvima, već izbija nažalost i u javnom građanskom životu, na svakom koraku domoljubnog rada, kod svakog plemenitog poduzetca. Ne mogu da na javnost iznosim konkretno primjere, ali kažem: Ljudi, koje ljubav se može složiti u radu za opće dobro maloga mjestanca, mogu li se zagrjati za dobro većega društva, za probitak domovine?!

Zato ove društvene pojave slabom nas napunjuju radom u našu budućnost, to slabijom, što sve prilike pokazuje, da će sretna budućnost biti samo onaj, gdje cvate pravi, nesebični kričanski društveni život.

Ako je dakle sada kod nas društvena svijest na tako niskom stepenu, premda sada opstojeća naša društva po svral i ustroju svojem malo iziskuju od članova samozataje i poštivnosti, kako će istom biti život u budućim društvima, (što će ih vrijeme dokora nužno sa sobom donijeti), koja će i po svral i po nutarnjemu uređenju tražiti ljud i kamo veće poštivnosti! Udruge gospodarsko-produktivne, konsumne, udruge maloobrtnika za nabavu materijala i prodaju proizvoda, društva radničkih organizacija itd. itd., sve je to već danas potrebno u našem tako osromašenom, svih izvora doho-

daka lišenom Samoboru, a sutra će biti upravo neophodno nužno. Kukavna društvena svijest sadašnja koliko nam obećaje pomoći od udruga, tih jedinih sredstava blagostanja u modernom, socijalnom vijeku?

Da, u društvu je moć i spas! Treba nam društvenoga duha, promatrati život naš ma s koje god strane. Kao pojedinci prave smo ništice, slabi smo u političkom i obrtničkom životu, još slabiji pak u ljutoj borbi „za život i opstanak“. Upravo zato, što smo u pogibeljno ovo vrijeme nesmiljene borbe „za život i opstanak“ razdijeljeni (pod utjecajem pogibeljnoga liberalnoga individualističkoga duha protiv svoje društvene naravi i slavenske prirodne sklonosti na udružni život) na pojedince, ništa ne možemo protiv jakih nama neprijateljskih pojedinaca, još manje pak protiv udruženih mogućnika na polju gospodarstva i obrta itd.

Dakle ako je tako, onda nema druge, nego da se udružujemo. Jest, to je jedino spasno sredstvo. Da i zbija bude u društvu moć naša i spas, treba da je ono živo, svijesno i jedinstveno, a to ovisi od članova njegovih. Dakle za udružni život bilo koje vrste treba ljude najprije osposobiti. Treba da svi živo uviđaju potrebu i korist udružnoga života, i tako pripravljeni spremno da pristupe u društvo, prilagodivši se svim društvenim zahtjevima i tako da stvore živu cjelinu. Upravo toga u nas nema, pa zato i nemamo pravih udruga, a društva koja opstoje, mrtva su i bez plodova. (Ur.) Živoga društva ne mogu sačinjavati ljudi, koji su bez društvene svijesti. Hoćemo li dakle, da ožive i procvatu sadašnja naša društva, želimo li sretniju budućnost, to moramo svima s laganom nastojati, da srca svih Samoboraca svih staleža, osobito pak mladeži, prožmemo živom i jakim društvenom svijesti! Na ovu socijalnu stranu odgoja treba da stavi osobita pažnju djelo i

Praga. Kao urednik bio je osuđen radi prestupka buđenja na 3 mjeseca zatvora. Bivši narodni zastupnikom osobito je djelovao godinu 1861. u hrvatskom saboru, u kojemu je došao do srag saobraćaja s nezanimljivim biskupom Siromasijem. Slavi je naš vladika vrsna cijeno njegov veliki talent.

Ivan Perkovac se rodio 23. studenoga 1826. u selu Hramci, u susjednoj brdovačkoj župi. Pučku školu i više nauke svršio je većim dijelom u Zagrebu. Prvo-bilno je mislio odabrati svećenički stalež, u burna godina 1848. oduči mako njegovom sudbinom. Ova burna godina naše se Perkovac namjerenost kod „bojnoga odjela“, koji je imao zadacu, da priključa nove čete na pomoć bera Jelačića, koji je bio ljubi boji preko Drava. U tom bojnom odjelu imao je Perkovac priliku, da se izblize upozna s Preradovićem i Ujčenovićem, koji su izrazili njegove sposobnosti vrlo cijeni.

Kad je rat bio dovršen i bojno vijeće završeno, postane Perkovac tajnikom „Matice hrvatske“, a u to stupi kao koncipijent u službu zagrebačkome odvjetniku Marzoviću. No nastoro napusti i ove dvije službe i tako ostade bez stalne službe i privreda. Usa sve to i ma da je već osjećao u sebi klicu bolesti, ipak se godine 1854. oženio u Zagrebu s gospođicom Adelom Humel, koja mu je bila vrlo plemenitom i poštivnom suprugom. Njegova je obitelj živla vrlo bljedno i oskudno, a nesreća je bila to veća, što se i njegova bolest mnogo pogoršala, te mu je valjalo potražiti liječa u Göttingenu. Uz jedan život i nesretno obiteljske prilike nije se nikako mogao oporaviti. Njegovo je stanje bilo sve lošije. Studen velikom svojom bolešću, koja i nevoljom dođe u proljeće 1871. godine u Samobor, gdje ga je primila u svoja gostoljubiva ruka rodoljuba

obitelj g. Franje Reiser. Ovom se prilikom ova vrijedna naša građanska obitelj pokazala vrlo poštivnom i u velike zadušila hrvatski narod, prihivši u svoju grehnu bolesnoga Perkovca i nastojeći, da mu njezinom brigom i bratskom pažnjom olakša barem sadnje časove njegova patničkoga života.

Već nakon nekoliko sedmica umrije Perkovac u Samoboru dne 16. travnja 1871. — Pogreb, što mu ga je 18. travnja priredio bio Samobor i hrvatski rodoljubi, bio je vrlo svečan. Sa sviju strana naše domovine pohrliše odlični muševci i rodoljubi, da iskazu pošljednju počtu ovom nesebičnomu rodoljubu i kristalnomu značajcu. I Samoborsko građanstvo učestvovalo je — na čelu sa svojim zastupstvom — u velikom broju sprovođa svoga sačasnog sugrađanina.

Fotografije o Perkovčevu spraveću još se danas čuvaju u kućama samoborskih građana kao mila spomen.

Već godine 1875. podigli su hrvatski rodoljubi Perkovcu krasan spomenik na našem groblju, a naša je sveta zadaća, da to remek-djelo našega Rendića čuvamo kao zjenicu oka svoga, jer će po njem pomij naradžaji upoznati slavu dvaju velikih Hrvata.

Prikazali smo u glavnim crtama život i rad našega Perkovca sa Bojnom, da pobudimo naš misli naroda, a bi se što više zainteresovao za ovoga vrsnog rodoljuba, i da što bolje upozna njegova veličnost.

Za to mu pruža najljepšu priliku ovogodišnje izdanje „Matice Hrvatske“.

škola, osobito šegrtska. Ovim faktorima priskočiće na izdašnu pomoć i treći faktor: obrazovno društvo.

Društvene svijesti nema bez dostatne naobrazbe uma, koliku već zahtijeva visina dotične društvene svrhe, i bez plemenitosti srca, koliku iziskuje društveni život. Što je naime društvo? Da na pučku definiramo, društvo je moralno ujedinjenje više njih u tu svrhu, da zajedničkim silama po slobodno utanačenim pravilima polučie neki svima zajednički cilj.

Prema tome u društvu, koje se ne temelji na auktoritativnoj vlasti, već kojim upravlja princip jednakosti, bitni vez — koji članove veže u jedno i od mnoštva tvori živo jedinstveno tijelo t. j. društvo — taj nutarnji vez jest spoznavanje društvene svrhe i svijesna volja spremno raditi kao dio cjeline za svima zajednički cilj. Ova dva članovima nužna svojstva podaje u prvom redu i najobilnije prosvjetno društvo, jer to mu je poglavita svrha, takovim raspolaže sredstvima. Knjigama, listovima i predavanjima djeluje na um, da ga prosvijetli; pjesmom, glazbom, deklamacijom, besjedom, čestim sastancima i zabavama djeluje na srce, raširuje ga tako, da predmet njegove ljubavi ne bude samo pojedinačko dobro, već sreća cijeloga staleža, mjesta i naroda. Samo onda može prosvjetno društvo da uspješno odgovara svojoj uzvišenoj svrsi, kad harmonički uzgaja čovjekove sposobnosti t. j. i um i srce, dakle cijeloga čovjeka, a to može jedino i najuspješnije gore navedenim sredstvima.

Iz trgovišnog zastupstva.

Dne 10. o. m. bila je sjednica trgovišnog zastupstva, u kojoj se pretresao proračun za g. 1906. u naročnosti kot. upravitelja g. A. Senoe i 16 zastupnika.

Tačno u 4 sata p. p. otvori sjednicu g. upravitelj Čop čitanjem osnove proračunskoga odbora, koja je uz neke male preinake odobrena po trgovišnom zastupstvu, te glasi:

I. Prihod.

1. Kancelarijska pristojba	K. 3.500—
2. Zakup općinskih oranica, livada, šuma i vrtova	3.357.36
3. Otkup poreza na vino	10.000—
4. Najam općinskih zgrada	1.164.30
5. Opć. potrošarina, sajmovina i mjestovina	35.000—
6. Dohodak kametoloma	400—
7. Razni dohodi	2.025.64
Ukupni dohodak	K 56.347.30

Kad rasprave o prihodu prima se prijedlog g. M. Kieščića, da se pristojba za pijesak po jednom kub. metru povisi od 40 na 50 filira.

II. Rashod.

A. Trgovišno poglavarstvo.	
Za plaće opć. činovnicima, stajarima itd.	K 10.974.82
B. Mjesni sud.	K 140—
C. Gospodarstvo.	
Za plaće poljara i za državni porez	K 1.005—
D. Obični rashod.	
Za ratvjetu, osiguranje opć. zgrada itd.	K 2.928.40
E. Veterinarstvo i šumarstvo.	
Za kot. šumara, veterinar, lugare itd.	K 2.700—
F. Oradevine.	
Za popravak cesta, bunara itd.	K 3.850—
G. Kamati i amortizacija opć. dugova.	
Za vjerovike, otkup starog grada, parnjaču itd.	K 8.593.25
H. Ovršni troškovi.	K 120—
I. Zdravstvo.	K 897.05
K. Uboštvo.	K 3.000—
L. Potrošarinski ured.	
Za plaće potrošara, revidentu i pomoćniku	K 3.108—
M. Pučka i šegrtska škola.	
Za plaće učiteljskim silama, podvorniku, za popravak zgrade itd.	K 12.656.64
N. Razni izdaci.	
Za otkup poreza na vino, mjesnu glazbu itd.	K 15.104—

Prema tome iznosi ukupni rashod K 65.137.16 a ukupni dohodak K 56.347.30 ostaje manjak od K 8.789.86

Ovaj se manjak ima pokriti s 33%, nametom na ukupni državni izravni porez od kruna 25.028.37, koji plaća godišnje poreznici općina Samobor. No k tomu dolazi još 10%, namet za regulaciju Oradne, koji će se plaćati kroz 6 godina. Prema tome iznosi će ukupni namet za g. 1906. 45%.

Poslije proračunske rasprave uzeli su u pretres drugi predmeti:

Zitelji Rambergove ulice mole, da se presvodi kanal od g. Belana do bivše aleje. Isto traže i stanovnici Gajve ulice, da se i ona uredi. Ove se molbe upućuju gospodarstvenomu odboru.

Molbi vinogradara iz Giznika za uređenje novog puta dopište se u pomoć K 200, ali uz klauzulu, da općina taj put nije dužna uzdržavati.

Uvažena je molba dobrovoljnoga vatrogasnog društva, da se betonira spremište, i tim da se mognu gasila držati u što boljem stanju.

Društvu za namještenje hrvatskih naučnika dopište se potpora od 10 kruna.

Molbama općinskih lugara, nažigača i potrošarinskog pomoćnika, da im se povisi plaća, djelomično se udovoljava.

Napokon dolazi na dnevni red prosvjed građanina Žitkovića protiv zaključka trg. zastupstva radi prodaje puta g. Forku. Županijska oblast ukida zaključak trg. zastupstva, i traži, da se u slučaju prodaje ove čestice, mora na njoj sagraditi kuća.

Na prijedlog dr. Horvata zaključuje zastupstvo ovu česticu prodati putem javne dražbe, uz ukinuće uvjeta, što ga stavlja županijska oblast, budući da je nemoguće na ovoj čestici uopće što sagraditi. Tim je dnevni red bio svršen i sjednica je dignuta u pol 8 sati. — Slavno građanstvo upozorujemo, da je proračun kroz 8 dana izložen na uvid građanstvu, pa tko se zanima za nj daje mu se sada prilika, da ga prouči.

Dopisi.

Iz grada Rijeke primismo od vrlo ga rodoljuba gosp. Bože Depoli-a ovo pismo:

Slavno uredništvo!

Posebno napućnikom šaljem Vam pretplatu za cijelu narednu godinu 1906., pa želim dušom i srcem, da bi Vaš cijenjeni i meni toliko omiljeni „Samoborski list“ svaki Hrvat isto tolikim veseljem čitao, kolikim ga ja čitam od prvoga njegova postanka, jer bi se tada njegovi predbrojnici na hiljade pomnožili, a ubavi bi se Samobor tako prije podigao i procvao na svoju korist, a na radost njegovih ljubitelja i štovatelja, pa bi to bilo ujedno i na ponos cijele mile nam domovine.

Bože štiti i unaprijedi taj mill nam biserak, a pozivi i ohrabri sve njegove oduševljene i poštivne promicatelje.

To su evo k novoj godini vruće želje stalnoga Vašeg pretplatnika Bože Depoli-a, kr. pošt. i brzojavnog nadčinovnika.

Iznošimo pred naše čitače ovo pismo oduševljena štovatelja našega mjestanca kao dokaz toplih simpatija, što ih „Samoborski list“ uživa i izvan Samobora, i kako je on za Samobor ne samo koristan, nego baš i nužno potreban, jer podržava ugodnu svezu saobraćaja njegovih ljetovališnih gostova sa milim im Samoborom i onda, kad se oni nalaze daleko od njega na domovinu svojima a zabavljani zvaničnim svojim radom. Naš im je dakle list ugodan znanac, koga oni rado u svoju kuću primaju i podpiru, a on opet njih ugodno pozivlje, da mu uzvrate pohod u njegovu domu. Blagodarimo g. Depoli-u za lijepe želje i iskreno priznanje, a i mi njemu od srca želimo, e bi još mnogo godina pohađao Samobor i u potpunom se zdravlju nauživao njegovih krasota!

Ur.

Domaće vijesti.

Hrv. društvo za pouku analfabeta otvorilo je, dne 9. ovoga mjeseca svoj tečaj u Samoboru.

Iz vojničkih krugova. Pričuvni podčasnik 16. pješačke pukovnije Petar barun Lepel imenovan je o novoj godini časničkim zamjenikom u istoj pukovnji; podčasnici Ivan Tunković i Antun Rumenić imenovani su pričuvnim kadetima u 53. pješačkoj pukovnji pl. Pientzera.

† Josipa Klara rođ. Brožić. Dne 3. o. m. preminula je nakon duljeg bolovanja gđa. Josipa Klara rođ. Brožić u 79. godini svog života. Sprovodu pokojničinu, koji je bio dne 3. o. m. poslije podne, učestvovalo je u velikom broju naše građanstvo, a uz to korporativno dobrovoljno vatrogasno društvo i vojno-veteransko društvo bana Jelačića. Rastućoj obitelji Klara-Wintersteiger s naše strane iskreno saučestuje, a pokojnici vječni mir!

Iz općinskog poglavarstva primamo ovu vijest: O novoj se godini navršilo 10 godina, što je g. A. Kogoj namješten kod potrošarinskog ureda samoborske općine te je savjesno i u interesu općine službovao.

Vatra i voda dobre su stige, ali svi gospodarji — kaže stara hrvatska poslovice. O istinitosti ovih riječi svak se već mogao da uvjeri. Uzmimo samo za primjer vatra. Kako nam ona izvrsno služi, a koliko nam neareče može nanijeti u nekoliko trenutaka, kad zagospoduje nad našim imetkom. A tko može reći, da je poseve siguran od njezine pogibli. Čovjek pođe na početak, a u noći mu se pojavi vatra i uništi svu nje-

govu muku i trud. Naravski da mu se to može dogoditi i u svako drugo doba. U ovakim pogibljama i crnim mislima, koje i nehotice mora da zaokupljaju čovjeka, glavna su nam još utjeha: vatrogasna društva. Ona, žrtvujući se svojevrijedno za bližnjega, hrie u pomoć nesrećniku, bore se s bijesnim elementom i spasavaju imovinu ljudsku. S toga nam jest rodoljubiva dužnost, da podupremo ovaka društva svakom zgodom i prilikom. Nama se evo ovaka zgodna pruža na 21. o. m. Toga dana priređuje naše vatrogasno društvo ples sa šaljivom tombolom. Tko je prijatelj ove humanitarne institucije, tko cijeni vatrogasno društvo, počie će toga dana na vatrogasnu zabavu; a tko bude zapriječien, poslat će ulazninu, da tako i ovom zgodom zasvjedoči svoju ljubav prema našim vrlim vatrogascima. Pokažimo se dakle svakako prijateljima vatrogasnog društva na 21. o. m.

† Mijo Tanković preminuo je 7. o. m. nakon duge i teške bolesti u 36. godini. Kod sprovoda učestvovalo je mnogo građanstva, a „Pučka čitaonica“ korporativno, jer je pokojnik bio njezin član. Nad grobom oprostio se s pokojnikom u ime „Pučke čitaonice“ ganutljivim riječima vrijedni njezin predsjednik g. Ante Filipec.

Iz domaće posade. Kako iz pouzdana vrela saznamo, dva su podčasnika kod naše domaće topničke posade dignuta sa službe radi raznih neurednosti.

† Juro Mataušić nesretno je zaglavio 7. o. m. O tom izvješćujemo potanje na drugom mjestu.

U godini 1905. rođeno je u župi samoborskoj 379 djece, umrle su 287 osobe, a vjenčano je 72 para.

„Pučka čitaonica“ u Samoboru priredila je 7. o. m. svojim članovima vrlo uspješnu domaću zabavu. Iskrenost i ljubav, nedužna šala i vesela pjesma bijahu najljepši začini ove čitaoničke zabave, pa ju je zato i zora prevarila.

Za Strossmajerov spomenik. Sa zadovoljstvom konstatujemo, da je naša bilježka u posljednjem broju našla odziva. Kako čujemo preuzela je na se zadaću za sabiranje Strossmajerova spomenika rodoljubna gđa. D. Šova, koja će se obratiti i na samoborske gospođice, da joj u tom patriotičnom radu pomognu. Svaka čast i hvala milostivoj gđi. Šovi, kojoj želimo najljepši uspjeh kod sabiranja, a mi joj već unaprijed kvalimo na njezinu trudu.

Umrih. Kako „Slovenski narod“ javlja, umro je ovih dana g. I. Končan, umirovljeni školski ravnatelj u Mariboru, koji je pred više decenija službovao kao učitelj u Samoboru.

Jamačno će ga se još mnogi stariji Samoborac sjećati.

U Varaždinu umrla je 27. prosinca 1905. Marija barunica Kušević Samoborska u 90. godini. Bila je vrlo popularna i slovila je kao vrijedna Hrvatica. Pokoj njezinu pepelu!

U Pazinu je na Silvestrovo preminuo fra. Fridolin Stöckel, franjevac i organista. Pokojni Stöckel proveo je niz godina i u našem samostanu kao organista. Kako je bio poletnom svojom dušom sav zauzet za glazbu, okupio je ovdje oko sebe kolo dječice, poučavajući ih u crkvenom pjevanju. Mnogi naši mladi građani ugodno će se još pominjati miloga svoga nekadašnjeg zborovode i pjevačkog društva „Vjenčića“, pa zaželjeti svomu učitelju blagi pokoj!

† Josip Prišina, posjednik, otac učitelja g. H. Prišina u Lugu, preminuo je dne 11. o. m. u jutro. Tugujućemu sinu naše iskreno saučestuje, a pokojniku vječni pokoj!

Kobne posljedice jedne svade. Kako čujemo obavijest se dat 6. o. m. na večer u gostioni Čitarovića, kraj Mirnovca, okolišni seljaci, a među njima je bio jedan vojnik iz mirnovčke posade i Samoborac Juraj Mataušić sa svojom suprugom. Najednom nastane svada, navodno radi toga, što je jedan seljak maknuo vojničkovu bajonetu sa stola, kod kojega su svirali seoski glazbenici, i metnuo je na jednu klupu. U toj svadi zgrabio dotični vojnik svoju bajonetu, te njom ubode Petra Osjakovića. Juraj Mataušić, koji je bio za ove svade napolju, uđe u sobu, da vidi, što se događa, no u isto čas po se, jer isti vojnik navalio i na njega i zada mu bajonetom smrtonosnu ranu.

Mataušić je umro već nakon 10 sati, a sa nekoliko dana umro je i Petar Osjaković od zadobivenih rana.

Budući da još nemamo tačnih podataka o iskazu pojedinih svjedoka, iznošimo za sada samo ovo, što smo mogli saznati, a poslije ćemo se opširnije osvrnuti na žalostni ovaj događaj, koji samo može da poveda jaz između vojničkog i civilnog staleža.

Umrih od 15. prosinca 1905. do 15. siječnja 1906. Milan Kucelj, dijete čimara, 1 god. i pol. Starogradska ul. 8. — Kristina Katić, isp. učiteljica, 19 god. Rambergova ul. 13. — Mijo Bošk, posjednik, 52 god. Smidhenova ul. 7. — Franjo Votner, opć. upravitelj, 18 mjes. Ramb. ul. 11. — Marija Mamić, dijete služkinje, 2 god. Ramb. ul. 10. — Nikola Zlatarić, čimara, 71. g. Livadić ul. — Josipa Klara, supruga štajara, 79. g. Starogr. ul. 13. — Juraj Mataušić, posjednik, 29. g. Ramb. ul. — Mijo Tanković, mla. pomoćnik, 36. g. Strahnička ul.

Apotevačka kćerica i družba sv. Cirila i Metodija. Dovoljom družbe sv. Cirila i Metodija za izradu imade upraviteljstvo vrla Apotevačke kćerice u Zagrebu

isključivo pravo raspačavati pod markom družbe Apatovačku mineralnu, stolnu i ljekovitu vodu. Od prodajne vrijednosti sveukupne Apatovačke kiseline otpadati će stanoviti ugovoreni posto družbi sv. Cirila i Metoda, pa kako je to domaće poduzeće odlikovano dosad na raznim izložbama sa ukupno 15 zlatnih i srebrenih medalja, a na prijedlog medicinskih autoriteta i kemičko-analitičkih zavoda u Beču i Zagrebu proglašena je po vis. hrv.-slav.-dalm. zem. vladi mineralno ljekovitom vodom: to se je pouzdano nadati, da ne će dijem naše domovine biti kuće, koja ne će jedino Apatovačku kiselicu kao stolnu i mineralno-ljekovitu piće trošiti, te joj dati prednost pred ostalim stranim vodama. Na taj način podupirat ćemo i družbu sv. Cirila i Metoda, koja će od toga domaće poduzeće imati koristi. — Zahtijevajmo stoga svagdje samo Apatovačku kiselicu.

Društvene vijesti.

Koncert hrv. pjevačkog društva „Jeka“. Naša je „Jeka“ od vjeka nastojala, da svojim članovima i prijateljima priredi što veći glazbeni užitak, pak je za to i ove godine u pomanjkanju domaćih diletanata zamolila posredovanjem svoga vrijednoga prijatelja gospodina Milana Reizera ugledne diletante iz Zagreba gospodu Franju viteza Ernsta i Alfonsa pl. Gutschya, da sudjeluju kod njezina silvestarskoga koncerta. Potonja se gospoda velikom pripravnosću odazvala i u dva tri dokazaše, da vještacki vladaju svojim instrumentima. Gospodin Gutschy kod gusala, g. Ernst kod violoncella i M. Reizer na klaviru prikazaše se našem općinstvu kao rijedak trio, koji se daje s nasladom slušati. Istaknut nam je napose rijetku u diletanata čistoću i sigurnost g. Ernsta i njegova sola: D. Popper: „Polonaise de concert“. Pratinja g. Milana Reizera bila je baš majstorska.

Izmjenično sa svirkom pomenute gospode otpjevala je „Jeka“ tri pjesme, i to: Ferjančičevu „Sijaj, sijaj solncece“, te Novakove „Ah tamo“ i „Doma kras“. Na dva se doduše mjesta pokazala potekoše u samoj tehnici pjesme, no inače je pjevanje bilo dobro, osobito s obzirom na nuanse u dinamici. Soli zborovode, gosp. Ratka Buzine, dobro su poznati i omiljeni našem slušateljstvu. I domaća je glazba svoju točku „Poputnica iz caričnih amazonaka“ dobro izvela.

Tako je naša „Jeka“ honetno završila godinu 1905. i pružila svim prijateljima glazbe i hrvatske pjesme ugodan užitak. Bila joj zato svaka čast. Ne manje je hvale vrijedna i požrtvovna susretljivost gosp. Milana Reizera, koji je „Jeki“ pomogao, da je mogla prirediti ovako lijep koncert. To nam je dokaz, da stupa poštenim tragom svoga plemenitoga oca.

Hrvatska čitaonica u Samoboru održat će svoju redovnu glavnu godišnju skupštinu dne 28. o. mj. u 4 sata poslije podne. Dnevni red: 1. Izvješće zamjenika tajnika. 2. Izvješće blagajnika. 3. Izbor tajnika i jednog člana odbora. 4. Eventualia.

Iz društva „Napredak“. Dne 18. veljače priređuje radničko-obrtno društvo „Napredak“ plesnu zabavu s tombolom.

Prosvjeta.

Sarajevski „Pokret“, smotra za narodnu prosvjetu i slavensku svijest, izlazi sad u novom sjajnom ruhu po nacrtu češkog slikara J. K. Janovskog. „Pokret“ izlazi dvaput mjesečno. Godišnja je pretplata samo 5 K i šalje se: Upravi „Pokreta“ u Sarajevu (Terezija 11.)

Ojalakijev roman: „Za materinsku riječ“ već je dostigao. Njegova aktualnost i anaga djelovat će bez sumnje neobično. Roman prikazuje sve strane života u godini 1848. te iznosi i obilje novih, široj publici dosad nikako ili malo poznatih događaja iz onodobne historije. Djelo spada i po obradi među najljepše radnje koje su napisane Ojalakijevu pero, a ujedno je to najopsežnija radnja pisca. Po krepčini stoji ovo djelo nad „Devotom“, koja dopunjava i nastavlja. Budući da je Ojalaki u svom dosadašnjem radu obradio i izanalizirao cijelu povijest našega društva i života od ilirizma do danas, ovim romanom dopunjuje on i zadnju prazninu, a to je bila baš godina 1848. Nadamo se, da će ova hrvatska kuća sepnuti za ovaj najnoviji djetim velikog našeg romanopisca.

Svaštice.

Godina 1906. prosta je godina, jer mjesec veljača broji samo 28 dana. Godinje je vladarica Venera, koja već u staro doba nije bila baš na dobru glasu, koja nam se utazuje kao danica i večernjica. Godina 1906. imala bi biti više vlažna nego li suha, mlača sparna i topla. Zima je s početka blaga, no svršava velikom hladnoćom, koja traje još i u ožujku; stoga i proljeće kasno počinje, no kasnije imalo bi da bude vrlo ugodno. Ljeto je s početka moćno, onda toplo i sparno, a pri kraju sušno i vruće.

Jesen je s početka topla i lijepa, na koncu listopada zahlađi, tako da bi zima već počela početkom studenoga. Poklade traju od 7. siječnja do 27. veljače, dakle 7 tjedana. Uskrsna nedjelja pada na 15. travnja, Duhovi na 3. lipnja, Tijelovo na 11. lipnja, prva adventska nedjelja na 2. prosinca, a Božić na utorak. Godine 1906. bit će tri pomrčine sunca i dvije mjeseca, od kojih će se u našim krajevima djelomice vidjeti samo prva, i to totalna pomrčina mjeseca dne 9. veljače.

Novci u grobu. Peštanske novine javljaju, da je u općini Hibbe nedavno umrla Suzana Czopp. Ovih dana došla je na policiju prijava, uslijed čega je sudbeno povjerenstvo pošlo na groblje i truplo razudilo. — Prigodom toga nadjeno je u liješju 600.000 K. Baštinik pokojničin pošto je prije 12 god. u Ameriku, da izbjegne vojnoj službi.

Gospodarstvo.

Zašto nam voćarstvo slabo napreduje?

Od osamdesetih godina ovamo mnogo se u nas nastojalo oko podignuća voćarstva. U prvom redu bijahu time zabavljene gospodarske podružnice i školski vrtovi. Uzgojeno je već stotine i stotine tisuća svake vrste voćaka i razdijeljeno ponajviše besplatno među narod. Pa ipak, omjerimo li sav dojakošnji rad u toj gospodarstvenoj grani s polučinim uspjesima, ne ćemo biti zadovoljni. Naše voćarstvo još ni danas nije dospjelo do onoga stepena, na kojem bi se već moralo nalaziti obzirom na dosta intenzivan dosadašnji rad i na ostale klimatičke i geološke prilike, koje su za razvitak voćarstva vrlo povoljne. Ima dakako lijepih izuzetaka, ali su to ponajviše napredno uređjena gospodarstva velikih i srednjih posjednika, dok se to vrlo rijetko može opaziti na malom seljačkom posjedu. A baš bi ovaj trebao da se pridigne, pa da i iz voćnjaka izvuče po koju krunu, kojom bi mogao namiriti neke druge svoje potrebe.

Ako nam voćarstvo do danas još nije napredovalo onako, kako bi moralo, ne možemo radi toga okriviti proizvođače cjepova, jer da se premalo nacijepilo i podijelilo narodu. To ništa ne je, jer i s malim dade se lijepo napredovati, ako je volje i znanja. Naprotiv moglo se kod nas još i deset puta više cjepova producirati i porazdijeliti ih među narod, pa — uvjereni smo — da nam voćarstvo zato ipak ne bi bilo više od korak-dva naprijed. Naše je uvjerenje, a u tom nas i dosadanje naše iskustvo utvrđuje, da je bila velika pogriješka, što su se voćke narodu dijelile besplatno. To je u njem pobudilo sumnju o valjanosti voćaka, jer je mnogomu nepojmljivo, kako bi se u današnje doba komu šta dobra badava dalo? Zašto se ništa drugo ne dijeli zabadava, već samo voćke. Jamačno ne vrijede za gospodu, pak ih zato nudaju seljacima. E, pa što ne vrijedi za gospodu, ne vrijedi ni za seljaka, pa tako su tisuće i tisuće voćaka zanemarene i zabačene. U najpovoljnijem događaju turnute su u kaku malu jamicu, pa je bilo gotovo. Koliko pnta vidjeh, kako pred kojom našom gostionicom stoji izložen korijenjem žaru sunčanom snop lijepih cjepova zimske parmenke, što su ih seljaci besplatno dobili od svoje gospodarske podružnice. Šati i sati prodoše, dok se vinom razigrani seljani spremiše kući, a dotle se korijenje voćaka na suncu sušilo. Dakako da su ovakove voćke brzo uginule, ako su uopće potjerale. A znate li tko je onda bio tomu kriv? Kriva je tomu bila gospodarska podružnica, koja je besplatno dala ovako lijepu robu. Ali često nijesu poklonjene voćke ni kući došle, jer su ih njihovi novi i veseli gospodari bacili u grabu, čim dodoše izvan mjesta, uvjeravajući jedan drugoga: „Se znaš, kaj se zabadav deli, da niš ne valja, pa kaj bi to onda domov nosil“. I tako mnogo puta prode utaman dobro namijenjena muka i trošak gospodarske podružnice i školskoga vrta.

U jednom selu bio sam nazočan kod razdijeljenja cjepova iz školskoga vrta. Dijeljeni su lijepo razvijeni četverogodišnji cjepovi jabuka i krušaka. Narod ih je primao, ali se opazalo, da se baš ni najmanje ne veseli tomu daru. Poslije sam se na svoje oči uvjerio, da velika čest njih nije svoje voćice zasadila, nego ih zabačila ili spalila! Mislićete, da su to bili stini neprijatelji voćaka. Jest, ali samo ovih poklonjenih, no da bi se i oni rado bili dostali dobroga plemenitoga voća, dokazali su tim, što su nekoliko godina kasnije za blagih zimskih noći kradomice ulazili u školski vrt i odnijeli iz njega sve dvo- i trogodišnje cjepove. Time su doduše pomrskali učiteljku račune, ali svrha je bila ipak postignuta. Tako je kroz više godina nestajalo cjepova iz školskoga vrta, ali zato počele su gušće nicali po seljačkim posjedima mlade voćke.

Može li se dakle opravdano dobaciti prikor školi i gospodarskim podružnicama, kao dosadašnjim glavnim faktorima za promicanje voćarstva, radi pomanjkanja volje ili oskudnoga truda? Za cijelo ne, jer svatko vidi, da je baš onoga obojega pomanjkalo u seljaka, koji je besplatno primio voćke, pa ih zato nije cijenio onako, kako bi ih bio morao cijeniti, a sigurno bi ih i bio više cijenio, da je ma što za njih platio.

Mimo to držimo, da je još najglavniji uzrok slabom napretku voćarstva neznanje i nepočuenost našega seljaštva u sadenje i gojenje voćaka. To može da imade

svoj izvor i u nezanimanju za samu stvar, ali može biti i nehaj i nemar. Bilo sad jedno ili drugo, ili možda i oboje, fakat je, da se u prvom početku uzgoja voćaka ponajviše griješi. Obično se ni najmanje ne pazi, u kakovo se tlo voćka usadi; ne pita se, da li će ona na određenom joj mjestu naći barem najnužnije povoljne uvjete, da što prije i jače poraste i ojača, jer je onda već i manje izložena pogibli. Sadenje — taj najglavniji posao za povoljan razvitak biljke — obično se obavi na brzu ruku: izdube se kakva god mala jamica, često ni toliko prostrana, da bi se u njoj zgodno moglo porazmjestiti žilje. Ali to ne smeta: korijenje se ipak i u onu tijesnu jamicu zgnjete, zatrpna masnom ilovačom ili glinom, pak čestito prigazi, — i voćka je zasadena, pa sada je do nje da raste. O pravilnom razvitku ovako posadene voćke ne može biti ni govora; ako i ne ugrine već narednoga ljeta, hirit će tako koju godinu i poboljševati, a jer je ovako krhljivo tijelo milo raznim kukcima, nastanit će se oni na njem, te ga za kratko vrijeme uništiti. Obično to svaka voćka i ne dočeka, jer je još prije uništi domaća životinja, krmci, telad, ovce, koze i krave, kad se češu o stabalce. Tu je i opet kriv gospodarov nemar, ne priuštivši voćki ni kolca, da se za nj pričvrsti, niti ju je zaštitio trjem ili kolčićima, da je ne ošteti životinja.

Tako je uzgoj voćaka od veće česti već od početka nevaljan, pa je onda potpuno razumljivo, zašto se u voćarstvu nijesmo pomakli dalje naprijed. Griješni ovi nijesu počinjeni uvijek hotice, ali počinjeni su, ma i u najboljoj namjeri, a zle njihove posljedice uništile su dobru volju mnogome gospodaru. Mnogi si je onda zabio u glavu, da voćarstvo ne može da napreduje na seljačkom posjedu; dok je drugi opet ostao jadan na kaputaša, koji mu je „navlaš“ dao lošu robu, samo da propadne. Sebe pak — svoje neznanje i svoj nemar — nijedan nije okrivio.

Da i u tome pomognemo našem čovjeku, progovorit ćemo u narednom broju, kako treba saditi voćke, da mogu brzo porasti i roditi.

Nabava sjemena za jaru sjetvu. Nepovoljni gosti — kiša i snijeg, koji su nas ove jeseni prerano i prečesto pohađali, pomrskise račune mnogomu gospodaru u koječemu, a najviše za sjetvu ozimina. Nešto se nije dalo od prevelike mokrine, a nešto se opet otežalo, pa je tako prošlo zgodno vrijeme za ozimu sjetvu. To će se bez sumnje morati da nadomjesti sjetvom jarina u proljeću. Bit će dakle, znatno veća potreba jaroga sjemena nego obično, napose pak kod nas, jer se narod naše okolice malo bavi sjetvom jarine. Malomu će gospodaru pritom biti teško, da si nabavi potrebnu količinu dobrog sjemena za sjetvu. To je dobro opazilo već unaprijed „Slavonsko gospodarsko društvo“, te se za dobe već pobrinulo, kako bi svojim članovima pribavilo potrebnu količinu dobroga jarog sjemena. Ovak lijepi primjer prihvatilo je i „Zagrebačko gospodarsko društvo“, pak je zaključeno, da oba društva u zajednici nabave sjeme za svoje članove. Prijave primaju gospodarske podružnice.

Skupština hrv.-slav. gospodarskoga društva održat će se u Zagrebu dne 8. veljače. Kao najvažnija točka dnevnoga reda bit će: Reorganizacija gospodarskoga društva i gospodarskih podružnica.

Šuga ili svrab ustanovljena je na pet konja vlastelinstva Kerestinec, općina Sv. Nedjelja.

Poruke uredništva.

G. Stj. M. u R. — Žalimo što nije moglo doći ni u ovaj broj. — Istresi de opet što iz svoje torbe.

G. Pjesniku pjesme „Novomu ljetu“. Pitate nas, što je s Vašom pjesmom? Evo što je: Stromažna Vaša vila hramlje na obadviye noge, pak je bolje, da ovaknu siroticu ne iznosimo na javu.

Og. dopisnicima iz vana. — Izvolite postati, pa ćemo uvrstiti. Ostalo više u listu.

Radl preobitnog gradiva moraćemo u ovom broju pripovijetku „iz radničkog svijeta“ izostaviti.

P. n. g. pretplatnike, koji duguju još za prošlu godinu, lijepo molim, da svoj dug bezodvlačno namire.

M. Klečić
bivši vlasnik „S. L.“

Stan

od 2 sobe s nuzgednim prostorijama iznajmljuje se odmah u Smidhenovoj ulici broj 21.

Daje se u zakup eventualno i vinograd kraj kuće.

Trgovina i naklada umjetnina Josip Kaplan Zagreb, Duga ul. 12. Telef. 245.

Preporuča svoje bogato opskrbljeno skladište raznih svetih i svjetskih uljenih slika i staklenih i kromoslika, heliogravura, bakro- i ocjeloreza, akvarela, zrcala u zlatnim i orahovim okvirima.

Tvorničko skladište okvira za slike i letvice za slike u raznim izradbama na veliko i na malo. Zidnih satova i ura njihalica. Kiparsko-pozlatarska i staklarska radionica. Vlastiti proizvod okvira za slike i staklenih slika, kao i slika sa glazbom.

Portreti i umjetna slikarija. Zavod za crkvenu umjetnost, križni putevi, kivopi, raspela i slike za žrtvenike u svakoj izradbi.

Osobito preporučam krasnu sliku „**Hrvatski sabor od g. 1848.**“ koja nebi smjela manjkati u nijednom hrvatskom domu.

Ilustrovani cijenici besplatno i franko.

Ilustrovani cijenici besplatno i franko.

Javna zahvala.

Zahvaljujemo najtoplije svjema našim rođacima, prijateljima i znancima koji su našu milu suprugu odnosno majku

Josipu Klarn rodj. Brožić

do hladna groba sproveli, te nam usmeno ili pismeno izrazili svoju iskrenu sućut i tim našu veliku bol znatno ublažili.

Naoseb pako zahvaljujemo slav. dobrovoljnomu vatrogasnom i vojno-veteranskom društvu, koja su pogrebu korporativno učestvovali.

Još jednom svima od nas najtoplija hvala, a od Boga plaća.

Tugujuća obitelj

Klarn-Wintersteiger.

Javna zahvala-

Svim našim prijateljima i znancima, osobito pak bratovštini sv. Josipa i pučkoj čitaonici te gđicama djevušima i gospođi djevušima, najljepše se zahvaljujemo, što su sproveli do vječnog počivališta našega sina odnosno brata

Miju Tankovića

Napose se pako zahvaljujemo g. A. Filipcu, koji se je na grobu s pokojnikom ganutljivo oprostio, te veleuč. gg. doktorima M. vitezcu Biščanu i Miji Juratoviću, koji su se mnogo trudili oko pokojnika za vrijeme njegove bolesti.

Bog im svima platio!

Tugujuća obitelj.

Javna zahvala.

Tužnim se srcem zahvaljujemo svim našim prijateljima i znancima, koji su našeg supruga, oca, brata

Juru Mataušića

sproveli do vječnog groba, te nam u našoj tuži nastojali bol ublažiti.

Naoseb pako hvalimo veleučenoj gg. doktorima Juratoviću i Roksandiću, koji su sve svoje sile uložili, da nam spase našeg nezaboravnog pokojnika.

Tugujuća obitelj

Mataušić.

Tražim naučnika

iz bolje kuće.

Djuro Lesec, limar.

Javna zahvala.

Gospodin Josip Bedenko, posjednik mesar i gostioničar u Samoboru, pristupio je sa svotom od K 50 kao član utemeljitelj obrtničkoga društva „Napredak“ u Samoboru. — Ugledali se i drugi građani u ovaj lijepi primjer.

Predsjedništvo obrt. društva „Napredak“:
F. Golešić, J. Kocijančić, F. Šimec.

Javna zahvala.

Veleuč. gospodinu dru. Milanu Biščanu, kr. kot. liječniku u Samoboru, vitezcu reda sv. Orgura Velikoga, izriče obrtno-radničko društvo u Samoboru najzardaniju hvalu, što je uz znatan popust liječio društvene članove. Bila mu za to od Boga plaća!

U Samoboru, dana 12. siječnja 1906.

Franjo Golešić, predsjednik.

Javna zahvala.

Budući da nijesam mogao da svakomu napose iz dubljine mojih grudj zahvalim, to ovim putem srdačno zahvaljujem velečijenjenom općinstvu trgovišta Samobora pa i okolice, zatim društvu glazbenom, veteranskom i radničkom, koja su u dosta znatnom broju mogla blagousnoga i nezaboravnoga mi oca

Miju Božića

građanina i veterana naše trgovišne glazbe, dana 23. prosinca 1905. na vječni počinak sproveli.

Zatim najsrdačnija hvala mojim nećaknjama gđjama Anki Golešić, Barici Mihelić i Faniki udovi Lulić, koje su prekrasni i skupocjeni vijenac položile na odar nezaboravnomu pokojniku.

Napokon najsrdačnija hvala rođacima, znancima i prijateljima u Samoboru i daleko od Samobora obitavajućim, koji su mi bud usmeno bud pismeno svoja sažaljenja, izrazili, te time moju veliku bol ublažili.

Velim još jednom: bud svima moja najsrdačnija hvala, a od Boga plaća.

U Samoboru dana 1. siječnja 1906.

Tugujući sin

Mijo Božić.

Po visokoj kr. zem. vladi proglašena ljekovitom vodom rudnicom.

Apatovačka kiselica

Naravno alkalno-muriatna litijska kiselica. — Najbolje stolno piće. — Ljekovita voda. —
Nagradjena sa 15 zlatnih medalja.

Od prvih liječničkih autoriteta preporučena, te prokušana, izvrsno i nenatkriljivo sredstvo. Glavite sredstvo kod svih bolesti probavnih organa i grkljana, proti ulozima i reumi, kod beludačnog, plućnog, crijevnog i svih drugih katara, proti hemoroida, kod boli bubrega, mjehura, žučnika, šećerne bolesti, srca i mokraćnih jetara. Prokušano, izvrsno i nenatkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih bolesti.

Upraviteljstvo vrela apatovačke kiselice, Zagreb, Mica broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.

➔ Za nabavu svih vrsta strojeva, temeljnih djelova, tehničkih pribora, kao namještaje za mlinove i ina indust. poduzeća

preporučuje se

Glavni savez

tvornica strojeva za gospodarstvo i industriju.